

Forord til den danske udgave

I efteråret 1994 kunne man et sted på landevejen mellem Trondhjem og Tromsø støde på Børre Knudsen. Til fods vel at mærke. Der var ikke anfald af midtlivskrise eller hang til ekstremsport, der fik ham til at begynde på den mere end tusind kilometer lange gåtur. Det var meldingen fra politimyndighederne: Man havde ombestemt sig. Han skulle ikke sidde i arresten i Trondhjem alligevel. Det var bedre i Tromsø.

At han skulle i arresten hang sammen med hans kamp for retten til liv. Den havde ført ham ind på sygehuse rundt om i Norge. ”Forbrydelsen” bestod i, at han sammen med flere andre gik ind på de sygehusgange, hvor man tog livet af de små børn i mors mave, og dér satte han sig og bad, sang salmer og prøvede at få sygehuspersonalet i tale. Når de så truede med at tilkalde politiet plejede han at takke dem, for ”politi var netop, hvad der var brug for her, hvor der blev taget liv”.

De fleste havde for længst indset, at Trondhjem var et uheldigt sted at placere Børre Knudsen. Nu gik det også op for myndighederne. Det var uheldigt at have Børre Knudsen siddende i en arrest meget tæt på det betydningsmættede sted ”Stiklestad” ved Trondhjem. Dé stod nemlig knap tusind år tidligere det slag, som sidenhen i folkemunde blev slaget for eller imod kristendommen i Norge. Det blev derfor også slaget for eller imod om retten til at udsætte nyfødte børn. Som bekendt vandt kristendommen. Og dermed nej’et til at udsætte nyfødte børn – den tids provokerede abort.

Og lige netop dér ville man så fængsle den person i Norge, som i nyere tid har løftet banneret højest for det ufødte barns ret til livet.

Man indså, at det symbolske sammenfald var for tydeligt. Altså til Nordnorge med manden. Hvor han rettelig også hørte hjemme – denne tidligere sognepræst fra Balsfjord i Nordnorge.

Men Børre Knudsen havde kun købt en enkeltbillet – fra Nordnorge til Trondhjem. Så nu tog han landevejen tilbage mod Tromsø – til fods. Med vanlig sans for enkle, effektfulde virkemidler. Han gik der næsten som en anden Ezekiel, der som bekendt også pakkede sine sydfrugter en dag og forlod hus og hjem, vel at mærke så demonstrativt, at alle fattede, at det havde en symbolsk betydning. Således også Børre Knudsens vandring nordover. Ville man fratage ham den stærke prædiken i det symbolske sammenfald mellem hans kamp og kampen på Stiklestad, så kunne han i det mindste gøre sit til, at sammenfaldet ikke blev glemt med det første.

Sammenligningen med Ezekiel er ikke tilfældig. Hvis det i dag overhovedet giver mening af tale om ”profet” i dette ords gammeltestamentlige betydning, er Børre Knudsen efter undertegnedes mening det nulevende menneske på vore breddegrader, der kommer tættest på at fortjene betegnelsen. Ikke bare fordi han ofte har bragt sit budskab frem med tegnhandlinger, som man troede var gået i graven med de gammeltestamentlige profeter, men som med Børre Knudsen har fundet fornyet betydning med et kæmpe medie gennemslag. ”Profet” tænker man også på, når man ser, hvordan han gang på gang har modtaget en sand profets løn (jf. fængslingen), hvordan han har stået ved sit budskab med en ufattelig vedholdenhed og tillige med enorm gennemslagskraft, og hvordan han i sin forkyndende fremtræden har talt med en helt egen kraft og myndighed.

Jeg er ikke sikker på, at Børre Knudsen ville bryde sig meget om denne profet-snak. For ham har det ikke været om at gøre at blive udråbt som det ene eller det andet. Han er i øvrigt til overmål

blevet udråbt som både det ene og det andet med sprogets mindre pæne gloser. Da jeg blev præst i Nordnorge, fandt jeg snart ud af, at det at sige navnet Børre Knudsen højt i næsten en hvilken som helst forsamling var som at bande i kirken.

Jeg lærte ham først at kende i Nordnorge. Jeg havde tidligere mødt ham ved et par anledninger i Danmark. Men da jeg kom til Nordnorge, fik jeg brug for en skriftefader, og lykkeligt uvidende om folkemeningen om manden, spurgte jeg Børre Knudsen. Det blev anledning til at lære manden bag myten at kende, den sidste nulevende gammeltestamentlige profet – hvordan var han egentlig? Jeg mødte det, som denne bogs forfatter, Niels Christian Geelmuyden, beskriver i et essay. Da bogen udkom i Norge, var der indkaldt til pressemøde. Børre Knudsen var til stede. Alle de store aviser mødte op. Og mødte et veltalende, humoristisk og varmt menneske. Et menneske fuld af selvironi og besindighed. ”Dette var virkelig en anden Knudsen, end de havde ventet at møde”, fortalte de Geelmuyden bagefter.

Jeg mødte det samme. Varmen, omsorgen, den mærkelige begavelse, manglen på selvhøjtidelighed, en sjælden evne til at forstå.

Skulle man tegne et billede af Børre Knudsen ud fra mediernes overskrifter, ville der ikke blive meget tilbage af ovennævnte indtryk. Først og sidst ville man forbinde én eneste sag med manden: kampen mod fri abort. Børre Knudsen blev abort-sagen. Uden tvivl delvis selvforskyldt og selvønsket. Han fortalte engang, at han på en togrejse efter noget tid kom i snak med en medpassager. Medpassageren fortalte, at han, i det øjeblik han trådte ind i kupéen og fik øje på Børre Knudsen, tænkte: Hvad mener jeg om fri abort? Men som sagt: Børre Knudsen er i virkeligheden langt, langt mere end abort-sagen. At han af en af sine kendteste modstandere i Norge er blevet kaldt den største norske salmedigter i nyere tid, antyder Børre Knudsens brede og dybe forankring i hele den kristne tros- og kulturhistorie. Børre Knudsen har utvivlsomt ofret en feteret karriere som digter, kirkefyrste, dramatiker, kulturpave. Selvom han formodentlig ville

afsky ordet ”offer” i den sammenhæng. For ham har det hele drejet sig om et være eller ikke være for troen på Gud.

Tidligt så han, hvad abort-sagen drejede sig om. Den drejede sig om selve gudstroen. Kan mennesket uanfægtet, med et lille teknisk indgreb, fjerne små mennesker fra deres mors mave, så er Gud død. Så er det Gud, vi aborterer. Sådan så Børre Knudsen det. For ham var angrebet på det ufødte barn et angreb på Gud selv. På det billedet af Gud på jorden: mennesket. I tilladelsen af drabet på det ufødte liv så Børre Knudsen slutstenen på den moderne gudløse verdens ragnarok. Når Gud er død, er alt tilladt. For Børre Knudsen blev det en kamp for egen eksistens og tro.

Det tror jeg, han stadig vil sige, at det er. Med evangeliet om syndernes forladelse som det første og det sidste ord. For et par år siden lavede den norske avis Vårt Land et stort interview med den Parkinson-ramte Børre Knudsen. Han fortæller i interviewet, at han ikke længere kan forrette gudstjeneste, men nøjes med at sidde på bagerste bænk, ”sådan at jeg kan gå ud, når jeg begynder at ryste for meget”. ”Hvordan trives du der?”, spørger journalisten. ”Det er interessant. Jeg beder og forsøger at lytte, sådan at jeg kan høre mig selv til frelse. Det er en stor glæde at sidde og være en fattig synder, som får lov til at tro sine synder forladt, igen og igen”, svarer Børre Knudsen. I det svar finder vi mandens hjerte.

Geelmuyden har skrevet en bog, der også har fundet ind til hjertet hos Børre Knudsen. Den er skrevet af en ateist, der blev hjertelig grebet af manden. Den er derfor skrevet med hjertet – og med en vidunderlig hjertelig humor.

Læs den, og du kan ikke lade være med at læse den igen.

Henrik Højlund

Forfatterens forord

Denne bog er skrevet

- i humanetisk begejstring over, at der findes mennesker som Børre Knudsen.
- i overbevisning om, at verden for længst ville være gået til grunde, hvis den slags mennesker ikke fandtes.
- i håb om at være i stand til at formidle et sandfærdigt billede af den måske største oprører, Norge har frembragt i det 20. århundrede. Et billede, som jeg håber og tror vil blive mere korrekt end det, som den norske presse har formidlet.
- i beundring for de oprørere, der er villige til at betale omkostningerne.
- i forargelse over en kirke, der vender ryggen til en kæmpende tjener.
- i angst for, at nogle af de personer, jeg omtaler i min bog, vil føle, at min gengivelse af dem ikke er helt retfærdig. Ingen af dem er blevet præsenteret for mit manuskript. Heller ikke Børre Knudsen selv.
- i fortrøstning til, at forfatteren i så fald vil ende i fængsel og der få anledning til at fortsætte sine samtaler med Børre Knudsen.
- ud fra den erkendelse, at Børre Knudsen og jeg ikke har stort andet til fælles end æresmedlemskab af Dusteforbundet (Tåbernes Klub).
- i pinlig bevidsthed om, at mit medlemskab kom i stand som følge af et uforsonligt angreb på alt, hvad der hedder biografier. Selvfølgelig også inkluderet den, du nu holder i hånden.

Niels Christian Geelmuyden

1. KAPITEL

Tvært imod

*»Mine handlinger er slet ikke gjort
for at berige min biografi.«*

Børre Knudsen

»Næh, hvordan skal du finde ham Børre? De bor lidt her og lidt der. Hvis jeg var dig, ville jeg forhøre mig hos Tobias, der bor ovre på vestsiden.«

Sådan var det. Redaktøren for Ugemagasinet ville have mig til at interviewe Børre Knudsen. Han måtte være tilstrækkelig skør som fyldstof til søndagsudgaven. Jeg antydede, at der vel også fandtes tosser i østlandsområdet, som kunne bruges.

»Fint, fint,« replicerede han og gav mig rejsepenge. Han ville ikke lade sig nøje med en gennemsnits urban neurotiker fra Lillestrøm, der hørte stemmer. Denne gang skulle det være en vaskægte, forrykt nordmand. Altså måtte det blive præsten i Balsfjord. Måske ville det ende med, at præsten lyste hele redaktionen i band. Evig fortabelse kan nok klares, hvis man er klædt på til den.

Tobias bad mig ringe til Mattis, Mattis mente, jeg skulle prøve Laurits, Laurits foreslog Arthur, Arthur gav mig nummeret til Ragnar. Hesron fik Ram, Ram fik Amminadab, Amminadab fik Nakshon,

Nakshon fik Salmon ... Omsider nåede jeg frem til den rebelske omstrejfer.

»Vil du virkelig interviewe en nedgroet skægabe som mig? Ja, ja, det kunne ellers være hyggeligt med en snak, men om det ligefrem bliver værd at sætte på tryk, ved jeg sandelig ikke. Jeg føler mig ikke så hel, hvis man kan sige det på den måde. Det hele er egentlig så uvirkeligt. Oprindeligt var det slet ikke meningen, at jeg skulle være præst. Det var nok mere sandsynligt, at jeg var endt som arbejder blandt flygtninge i Syrien. Nå, men ring du bare fra Storsteinness, når du kommer dertil, så skal jeg nok hente dig der.«

Det er da også noget at sige, tænkte jeg. Nu har han i snart ti år vendt op ned på det norske samfund, og så var det slet ikke meningen, at han skulle blive præst. Manden har afsat staten som kirkeledelse, lyst Hans Majestæt kongen i band, anmeldt politiet til politiet og erklæret store dele af den norske befolkning for mordere. Når alt dette er gjort, og Den Norske Kirke ligger i ruiner og har givet biskopper såvel som andet godtfolk 3650 søvnløse nætter, finder galningen det passende at fortælle, at han egentlig skulle have losset tørfisk i Damaskus. Den slags udtalelser kan kun tolkes på to måder: Enten er han morsom, eller også er han dobbelt så vanvittig, som hidtil antaget.

»Morsom og morsom,« fnøs taxachaufføren, der kørte mig til Fornebu. »Man må den onde lyne mig have en særlig form for humor, hvis man synes, det, han går og laver, er andet end ret og slet afskyeligt.«

Taxachauffører er folk med alle fire hjul på jorden. De kan rive ens lille antydning af forsonlighed i stykker, inden taxametret overhovedet er begyndt at tikke.

»Enogtres, tak. Og hils for alt i verden ikke!«

At skulle møde Børre Knudsen for første gang omdanner uvilkårligt hjernen til en eksercerplads for fordomme. Ingen tvivl om, at man forventer at møde en forskruet og humørforladt fanatiker med striber af svovl på den middelalderlige præstedragt, som han pløjer land og

rige rundt i. Jo, vi kender ham fra avisspalterne og fjernsynsskærmen. En selvhøjtidelig og hensynsløs landsbytosse, hvis store tragedie i livet må være, at han ikke blev født på Erik Blodøkses og Harald Hårderådes tid. Dengang mænd var mænd, Satan var ubarberet, og staten endnu ikke fandtes. Tænk blot på de fuldstændig smagløse aktioner, han satte i gang sammen med sin rabiante kampfælle på Frederikstad-egnen. Denne Ludvig Nessa. Modbydelige korsfæstelser, dukker oversprøjtet med ketchup, chikane mod nødstedte kvinder, indbrud på kvindeklinikker. Hvor hjerteløs og forrykt må den slags mennesker ikke være, når de kan synke så dybt! Og så oven i købet en præst – Guds udsendte tjener!

Det eneste, han opnår, er at bringe kirken i vanry. Kirken, der for mange har stået som det sidste holdepunkt i en tid, hvor alt synes at gå i opløsning. Efterhånden afsløres det, at politifolk, skibsredere og politikere er de rene banditter. De handler uden omtanke for deres medmennesker, præcis som lærere, præcis som alle os andre. Takket være Knudsen må denne elendighed siges at have nået sit mål. Det har vel inderst inde også været hans mening, dette at skade kirkens anseelse i ren hævnlyst efter det nederlag, han led i Højesteret. Komplet sindssyg som han må være.

Sagen præsenteret i den nøddeskal, som vi godt kan lide at få den præsenteret i:

En præst ansat af staten nægter at udføre nogle af de opgaver, hans arbejdsgiver pålægger ham. I flere år bliver han ved med det, og bliver til sidst fradømt sit embede. Under disse omstændigheder ville ethvert andet menneske enten angre eller finde andet arbejde. Men ikke Børre Knudsen. Dette stædige væsen vælger at betragte sig selv som undergivet en højere arbejdsgiver end staten, og i forhold til denne insisterer han på at fortsætte som præst.

En ordentlig præst skal selvfølgelig holde en opbyggelig prædiken om søndagen, bagefter invitere på kirkekaffe, hilse på alle og lade være med at stikke sin næse i det, der foregår uden for alterskranken,

uden for kirkegården på den anden side af hegnet. Hvis han absolut skal have en mening om julefejring eller kommunens afmærkning af fodgængerovergange, kan han i Guds navn skrive det i sit kirkeblad og lade sig nøje med det.

Børre Knudsen derimod vælger at rejse omkring som en anden gejstlighedens Abu Nidal. Med rejsetasken fyldt med effekter så skrækindjagende, at man næppe finder noget lignende på Sky Channel. »Børn i moders liv« er, hvad han har fået på hjernen. Nogle tusinde ufødte små væsener. Uden navn, uden ansigt, uden noget som helst. Han, der aldrig på egen krop har følt, hvad en abort indebærer, aldrig selv stået i dette grusomme valg, men er blevet velsignet med fem velskabte børn. Temmelig flot at stå der og tale om drab og lovløshed sat i system. Det er en frækhed uden lige, at Knudsen overhovedet tager ordet lovløshed i sin mund. Ganske bevidst og frejdigt bryder han samfundets love og opfordrer tilmed andre til at gøre ligeså. De eneste love, der dur, er åbenbart hans egne hjemmelavede påstande.

Alene dette at han ikke respekterer nogen magtinstans under himmelhvælvingen. Stortinget affejer han som en nyhedensk konspiration. Regeringen er en bande halvkriminelle navlebeskuere. Kongen er drabsmand, lægerne bødler, Højesteret er urettens pansrede forsvar og fæste. For ikke at tale om Norges biskopper, disse bydreng for den totale verdslighed med pletter af blod på deres kjortler. Nævnes skal også den kompakte, liberale flok af præster, af pengetællende farisæere og pietister. For dem og deres hyggesnakkende, kaffedrikende menighed er der kun én bog, som er hellig, nemlig tegnebogen. Egentlig er der i denne verden kun to fortræffelige mennesker: Martin Luther og Børre Knudsen selv. På grund af en forfatningsmæssig fejltagelse skete det, at han ikke blev enevældig lovgiver i dette land. Så dumme kan eidsvoldsmænd altså være, mens de i halvsøvne sidder og lirer grundloven af sig inden sengetid.

Nu stod jeg der gudfrygtigt forfrossen på Langnes Flyveplads med hele læsset af fordomme kørende rundt i mit hoved. Ikke alene frøs jeg, fordi jeg skulle møde dette uhyre af en mørkemand. Endnu mere frøs jeg, fordi januar kulden piskede polarsnertende mod min hud. Man siger, at jorden aldrig befinder sig nærmere solen end i januar, men det mærker man ikke meget til, når man befinder sig på dens bagside.

Fæ dør, frænder dør, og egentlig er man heller ikke helt sikker på, hvordan det går med en selv. Luften river i halsen som en tornebusk, der trækkes op og ned. Dette må vist være det, Børre Knudsen kalder »den gode Golgathafølelse«. Også den lille landsdækkende avis, man var sendt herop af, omkom få uger senere. Pludseligt og bogstaveligt revet bort, omtrent som disse børn i moders liv. Selvfølgelig gælder det liv og død, det er rigtigt nok, tænkte jeg. Men i første omgang gælder det nu om at finde bussen til Storsteinnes. Langsomt begynder det at dæmre for den udsendte medarbejder, hvilket tåbeligt påfund det var at lade sig befordre i mælkerute-fly fra Oslo til Tromsø for derefter blåfrossen at lede efter en taxa mod centrum og opspore stoppestedet for Narvikbussen – der lige var kørt, vente endnu en time, stige på bussen til Laksevatn, skifte i Nordkjosbotn, stige af i Storsteinnes for der, efter aftale med præsten, at lade sig transportere videre til Tennes. Alt dette i den ædle hensigt at opleve Balsfjord på nært hold, de indfødte, naturmiljøet, selve rammen omkring dette drama, der nu har udspillet sig i mere end ti år. Man har husket det hele: polarvanter, pelshue, kamera. Alt undtagen den ene ting, at det i mørketiden i Tromsø ikke er muligt at få øje på noget som helst.

Situationen skulle virkelig vise sig at være så sort, at endog Børre Knudsen, der har boet her i tyve år og er kendt som en, der øjner lysglimt i mørket, måtte vende om, fordi han ikke kunne finde mig! Her stod jeg så mutters alene i et af universets sorte huller og følte, hvorledes minusgraderne øgedes. Efterhånden blev de så grådige, at jeg havde fornemmelsen af at spille med i afslutningsscenen i filmen

om Scott. Netop i dette øjeblik brød to lyskegler frem af det bare ingenting. Blinkende lygter mellem fjeldene. Knudsens andet forsøg. »Er det her, du står, stakkels mand, uhadada,« siger Knudsen. »Tænk at rejse hele den lange vej blot for at snakke med et enfoldigt fæhoved som mig. Hop ind i kanen. Hjemme står middagen og venter. Lidt må du da have som kompensation for den lange rejse. Ja, jeg rasler jo omkring i min gamle, rustne Lada. Som rimeligt er for resten, for jeg er jo ikke nogen herlighedsprædikant.

Og så kommer du her midt i mørketiden oven i købet. Den er forfærdelig sej at komme igennem, det må jeg indrømme. Folk bliver ligefrem deprimerede. Jeg mærker det også på mig selv, kan ikke sige andet. Sådan er det bare. Ikke i vor vildeste fantasi havde vi forestillet os, at vi skulle ende i en afkrog som denne. Ikke alene var det tilfældigheder, der førte os herop. Planen var egentlig, at vi ville forlade Balsfjord i 1978. Men så begyndte denne strid om fosterdrab, og så kunne jeg ikke bare smutte. Faktisk troede jeg et stykke tid, at Kirken ville se det som sin opgave at forhindre, at børn i tusindvis blev dræbt på vore sygehuse, slagtet ned med loven i hånd. For at sige det på en anden måde, så troede jeg, at der fandtes en kirke. Så naiv var jeg. Nu er det for længst gået op for mig, at der ikke findes nogen kirke i Norge. Kun et statsstøttet religionsvæsen. En officiel etat med nogenlunde lige så stor åndelig magt som vejvæsenet. «

»Ha!« ler Knudsen højt og lader bilen tage nogle ekstra bump, mens vi flyver af sted i natten. Som for rigtig at demonstrere vejvæsenets magtesløshed, ikke blot som åndelig etat.

Du godeste, tænker jeg. Her må foreligge en teknisk fejl ved virkeligheden. Sidder ikke manden her ved min side – fuld af selvironi og gedigen humor? Han, der egentlig burde være tillukket, dydig og utålelig. Hvorledes kan han tillade sig at opføre sig på tværs af al rimelig forventning? Hvem bilder han sig egentlig ind, at han er?

»Jeg er Peer Gynt, der forsøger at være Brand med det resultat, at alle opfatter mig som En Folkefjende. Aviserne omtaler mig som

»Guds lille stribukk« (Guds lille stædige æsel). Det passer faktisk godt. Egentlig burde man have flået mig levende. Tænk, at komme her og ødelægge vores dejlige, vellykkede velfærdssamfund. For det er uden tvivl vellykket. Rigtignok er der stadig flere, der tager livet af hinanden og for resten også tager livet af sig selv, men det kan jo skyldes så meget. Vi lever i de vellykkedes tid. Så er det da klart, at der ikke er plads til misfostre som mig. De, der ikke passer ind, kan man bare smide ud. Og lykkehjulet kører videre. Jeg er godt klar over, at det lyder meget ekstremt, men jeg synes faktisk, det er forkert at tage livet af andre. Endnu værre synes jeg det er at gøre drab lovligt. Allerværst forekommer det mig dog at dræbe de allersvageste. Det er sådan set det hele. Vil du have en cigar? Jeg plejer at kalde vores hus for »Norges mindste præstegård«. »Guerillareden«, om du vil. Nu er vi fremme.«

Børre Knudsen drejer med et skarpt sving bilen ind i garagen. »Det nytter ikke at skovle sneen væk,« siger undergrundspræsten og tramper gennem sneen i retning af en uanselig, gammel hytte. Det er meget muligt, at der er mange rum i Faderens hus, men hos Knudsens er der sådan set kun ét. Køkkenet. Og der står hans livsledsager med håret bundet op.

»Maden er serveret,« siger hun. »Værsgo.«

Verdslig og hundesulten, som jeg er, tager jeg denne opfordring ganske bogstaveligt. Da giver ægteparret, der sidder på deres beskedne træbænk, sig til at lovprise oksekød, dildkartofler og skaberværket i øvrigt. Der er noget eventyragtigt over dem, som de sidder der. Mellem sig har de stillet et tællelys under låget fra en konservesdåse, hvorpå der ulmer myrra og røgelse. Den rene idyl og såre smukt, hvis ikke det havde været for den yngste datter, den sidste hjemmeboende af fem børn, der sad inde på sit lille hummer af et værelse og lyttede til top ti i radioen. Det passede ligesom ikke rigtig sammen.

»Disse groteske aktioner?« spørger jeg.

»Jeg kan sagtens forstå, at folk finder dem groteske. Meningen er at formidle en virkelighed, der desværre er så uhyrlig, at få eller ingen ønsker at se den. Det groteske består efter min mening i, at hvert tredje norske barn bliver dræbt. Lovgivningen åbner mulighed for at udlette alle. Ifølge Stortingets vedtagelse er hele menneskeslægten kassabel. Vore myndigheder har fradømt børnene retten til livet, og i samme omgang har de forkastet kvinderne som mødre og berøvet de svangre deres værdighed. Hvis staten fortalte dig, at det er så tragisk at være journalist, at de vil tillade dig at dræbe for at få dig over i et andet erhverv, hvilken selvfølelse ville du da sidde tilbage med? Det er ren dårskab at tilbyde kvinder denne form for hjælp.« Ragnhild Knudsen nikker og siger, at sådan er det.

»Med vore aktioner sætter vi fokus på barnets og kvindens rettigheder,« fortsætter Knudsen. »Tydeligvis gavner disse aktioner hverken Nessa eller mig. Jeg kan godt se, at vi pådrager os et noget tvivlsomt rygte. Det er sagen, vi markedsfører, ikke os selv. Det er lykkedes temmelig godt. Du sidder jo for eksempel her.«

»Vil du dermed antyde, at jeg lige så godt kunne være endt som hudcreme?«

»Nogle af de femten tusind børn, der hvert år dræbes, gør det efter alt at dømme, ja. Lastvogne med ufødte europæere bliver fra tid til anden standset og kontrolleret på deres vej til kosmetikindustriens kværne. Europa trænger til en ansigtsløftning. Jeg er overbevist om, at det fuldt ud kan forsvares at sammenligne vor tids fosterdrab med nazisternes udryddelse af jøderne. Det værste var ikke, at man producerede lampeskærme af jødehud. Det værste var, at man berøvede dem deres menneskeværd, ligesom børnene i moders liv. Her taler vi om medmennesker i en situation, vi alle har været i.«

»Ville det efter din mening have været synd, hvis Adolf Hitler var blevet til en abort?«

»Det ville have været en synd, hvis Hitler var blevet til en abort, for ingen kan forudsige, hvad et menneske vil blive til. Samfundet

ville såmænd bare have fundet en anden Hitler. Det hører til elementær retstænkning, at man ikke straffer et menneske, før det har gjort noget forkert. Dette princip gælder ikke mere. Nu praktiserer man dødsstraf mod de mest uskyldige, der findes. Og det uden lov og dom.«

»Er du ikke klar over, at adskillige af disse aborter risikerer en opvækst, der ville gøre dem til knivstikkere og narkovrag?«

»Den eksplosive forøgelse af alle former for kriminalitet tyder i så fald på, at man deporterer de forkerte mennesker. Jeg synes ikke, det er mindre uhyrligt at dræbe børn, hvis forældre har en dårlig økonomi. Tværtimod. Det er en tåbelig materialistisk indstilling at mene, at børn må have mindst nitten forskellige legetøjsbiler for at kunne blive til noget i denne verden. For et stykke tid siden blev der sammensat et panel af forskellige psykologer, læger, sociologer og socialrådgivere. De blev præsenteret for et svangerskabstilfælde. En »case« som man kalder det. Nu skulle deres samlede kundskab om livet sættes på prøve. De skulle bedømme fostrets ret til at leve, optræde som guder, bestemme over liv og død. Det var ikke lige det, de var uddannet til, men det var jo også bare et tankeeksperiment. Lederen af panelet fortalte, at kvinden var gravid i anden måned. Hun var arbejdsløs og oven i købet gift med en arbejdsløs alkoholiker. De var nu midlertidigt indlogeret hos en anden familie. Den hygiejniske standard var lav. Dødelige epidemier raserede i området. Tøj og mad stod det dårligt til med. Kvinden havde født to børn. Et med sin tidligere mand og et med sin nuværende. De døde begge, inden der var gået et år. Ville panelet anbefale abort under de givne omstændigheder? Der lød et samstemmende ja. Sjældent havde de stået over et tilfælde, hvor en udskrabning var så oplagt. »Jeg beklager i så fald at måtte oplyse jer om, at I lige har taget livet af Ludwig van Beethoven,« sagde panelets leder.«

»Du mener hermed at have fundet forklaringen på, at der laves så meget dårlig musik i vore dage?«

Knudsen ler, så det kan høres i præstegården fire km væk. Den præstegård, som biskop Andreas Arflot fratog ham og gav til præsten fra Bryn, Thorstein Lalim, dengang i 1983. Jeg efterprøvede senere historien om de vilkår, Beethoven voksede op under, og måtte konkludere, at tragedien faktisk var værre endnu. Komponistens yngre søster, Anna, døde, da han var otte. Fire år senere forsvandt lillebroderen, August, ud af de levendes tal. Så døde den mindste søster, Marie, halvandet år gammel. Samme år døde hans mor af tuberkulose. Hans far var ikke andet end et vrag. Kan der komme andet end skæbnesympfonier ud af den slags? Sonater og stank. Selv siger Knudsen, at det for ham ikke betyder så meget, hvem aborterne er, eller for at sige det mere korrekt — hvad de kunne være blevet til. Måske ville Strindberg, Chaplin, Dostojevskij, Monet, Hamsun, Dickens, Bach og H. C. Andersen have slået følge med Beethoven i affaldsspenden. Den slags udvælgelser interesserer ham ikke.

»Via abortloven er velhavende mennesker langt på vej sikret eneret til at få børn. Egentlig er det fuldstændig uinteressant, hvilke kriterier man anvender, når man frakender et barn retten til livet. Intet kan retfærdiggøre, at man forkaster et forsvarsløst barn. Mange går i dag omkring og spekulerer på, om de egentlig skulle have været en abort. En skrækkelig tanke. I fortvivlelse gør mange en ende på deres liv. Selvmord er efter min mening en senabort. Det er klart, at alle former for vold forstærkes i et samfund, hvor menneskeværdet skades ved roden. Hvis ikke det, der er uskyldigt, forbliver helligt, hvorledes skal da noget opfattes som helligt?«

»Det ser man ikke mindst af dine aktioner?«

»Jeg udfører ikke disse ting, fordi jeg er retfærdig. Egentlig er jeg lidt af en lus. Jeg vil gerne gøre et godt indtryk. Uden at vide af det kommer jeg sikkert til at træde på nogle mennesker. Jeg vil gerne gøre det rigtige. Alligevel ligger jeg ikke søvnløs om natten og tænker på de 41 børn, der dræbes hvert døgn. Jeg spekulerer på elregningen lige så meget som alle andre. Pludselig stod jeg der bare med en bold

i hånden. Kun sjældent møder vi vores næste. Først da stilles vi på prøve. Jeg har vist bildt mig ind, at jeg kunne slippe ud af sagen med en vis ære i behold. Indimellem har jeg i egne øjne været drengen, der råbte til kejseren, at han ikke havde tøj på.«

»Betragter du dig selv som anarkist?«

»På en måde er jeg vel anarkist, men på den anden side har jeg ikke dimensionerne til det. Efter min mening bør staten ikke have andre opgaver end at tænde gadelygterne, trække fulde folk op af rendestenen og passe på Norges Bank. Det er det, den egner sig bedst til. De fleste andre opgaver løses bedst gennem direkte ansvarlighed. Imidlertid tror jeg, statens magt blot vil øges. Den ejer os mere og mere. Den har fingrene i alt. Alt det, der er farligt, ender på en eller anden måde i statens hænder. Der bliver det dobbelt så farligt. Mit hovedanliggende er at genoplive retsstatsidealet. Det eneste, Nessa og jeg forsøger, er at forhindre, at man dræber børn. For tredive år siden ville det have været en selvfølge blandt anstændige mennesker. Nu betragtes vi nærmest som skøre kværvulanter. Hvem ved – en dag kommer vel mit mellemnavn, Arnold, måske til sin ret.«

Igen bryder den forhadte afviger ud i latter. En latter, der ikke har forlænget stort andet end hans eget liv. Kalenderen på væggen vifter muntert, han dæmper sin latter og byder på husets sidste stykke konfekt.

»Hvordan ville verden se ud, hvis den kun bestod af Børre Knudsener?«

»Det ville aldrig gå. Der er sikkert allerede for mange af dem. De kører hver deres løb og er meget selvoptagne. De kan såmænd være farlige. De spiller på deres omgivelser. De kan blive populære, hvis de ønsker det. Og hvis de ikke ønsker det, kan de blive ofre. Personlig føler jeg mig mere og mere som en slags abort. Den slags følelser kan være en hjælp, når man kæmper for det ufødte liv.«

»Hvorfor ikke tage skridtet helt ud og slå kreds om det ubefrugtede liv?«

»Indtil nu har det ubefrugtede liv ikke kaldt på samme beskyttelse, men nu ser det ud til, at også den tid er forbi. Manipulering af arvemassen inden befrugtningen er en frygtelig mulighed. Det er klart, at vi også må beskytte det ubefrugtede liv. Ved abortlovens indførelse har staten faktisk afsat Gud. Som præst synes jeg jo, at det er ret trist. Mere trist er det dog, at biskopperne nærmest har tilsluttet sig afskaffelsen af vor Skaber. Egentlig er det en ret trist og temmelig pervers tid, vi lever i. De virkelige værdier forsvinder, og nu tænker jeg ikke bare på de masseudryddelser, der foregår på vore sygehuse. Vores kulturliv og vores presse er for en stor del blevet til en sandkasse, der skal forhindre folk i at se de store spørgsmål. Kulturliv og presse burde være dem, der skulle opretholde værdierne og tjene som et korrektiv for magthaverne. I stedet underholder de os til bevidstløshed. Takket være kulturliv og presse betyder det frie ord ikke så meget længere. Det er af deres egne gjort ufarligt. Muligheder for at koble af er i dag så mange, at vi sjældent finder et sted for tilkobling. Set med magthavernes øjne er det naturligvis bare lykken.«

Knudsen bøjer sig ivrig ind over bordet, på samme måde som folk beskriver, at han bøjede sig ud over prædikestolen, dengang han havde en prædikestol. Hvis nu bare han havde råbt op og gebærdet sig. Men han hvisker ordene frem, maler dem ud over fyrretræsbordet og presser dem ned i knasthullerne. Elektrificeret. I forfjamskelse taber jeg både mund og mæle og vælter oven i købet det fyldte vandglas, så der bliver til en uformelig plet på bordet. Frostrosen slynger sig op ad køkkenvinduet. Ude på den natsorte fjord skimtes svagt lysene fra en fiskekutter. Det var ikke meningen, at han skulle være præst. Heller ikke, at han skulle ende i Balsfjord.

»Det var måske heller ikke meningen, at du skulle fødes i vores århundrede. Hvis du kunne vælge, hvornår ville du så have foretrukket at leve?«

»Jeg indrømmer hjertens gerne, at jeg synes, det er skrækkeligt at være moderne. Men selvfølgelig vælger jeg da det liv, jeg er født til. Andet synes jeg ikke rigtig, man kan gøre.«

Børre Knudsen bød på endnu en cigar, tændte selv »en sort mand«, vistnok en æske han fik i julegave fra nogle bekendte. Klokkeren blev otte, og den blev ti.

»Folk må for min skyld gerne være ateister,« erklærede præsten, da han lidt efter lidt opfattede mit standpunkt. »Du hører til de tolerante?« antydede jeg. »Tolerant og tolerant,« smågrinede han. »Jeg har altid haft svært ved at lægge afstand til mennesker, jeg møder. Jeg synes, der er en nerve af sandhed hos ethvert engageret menneske.«

Han fortalte den ene tildragelse mærkeligere end den anden, upræstelig munter. Til sidst spurgte han: »Vil du sove her i køkkenet?« Jeg kiggede mig overrasket omkring. Hvis jeg havde krummet mig sammen ved brændeovnen ville kun benene have ligget ude på trappen.

»Nej, hvis det er sådan, at du kender nogen i Tromsø, kan jeg da i det mindste køre dig til rutebilstationen.«

Og i vinternatten travede han ud som et helt folkeeventyr i to nedslidte sko. Om manden er skør og jævnligt trues på livet, så er det folkeeventyr, han bærer i sit indre, blandt de allerkæreste, vort land ejer. Det nytter ikke noget, hverken at kue ham eller spærre ham inde. Der er intet, der nytter.

»Nej, man må leve det liv, man er født til,« gentager han, idet bussen kommer.

Midtvejs mellem Storsteinnes og Nordkjosbotn var det, at jeg fik lyst til at undersøge, hvilket liv det var, han blev født til.